

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД

Бања Лука, Милоша Обилића 39, Бања Лука, тел/факс: 051/430-110, 051/430-100 e-mail: pedagoski.zavod@rpz-rs.org <http://www.rpz-rs.org>
rs.org; Добој, Краља Драгутина 14, тел/факс: 053/241-203, 206-510, e-mail: pedagoski.zavoddo@rpz-rs.org

Број: 07/2.03/031.2.614- 60/14

Датум: 25.12. 2014. године

Инспектор-просвјетни
савјетник за: **РАЗРЕДНУ НАСТАВУ**
Име и презиме: **ГОРДАНА ПОПАДИЋ**

Анализа
„Начини провјеравања остварености исхода учења у разредној настави
основних школа Регије Добој „

У складу са Годишњим програмом рада инспектора-просвјетног савјетника и Годишњим програмом рада Републичког педагошког завода за 2014.годину, инспектор-просвјетни савјетник за разредну наставу Гордана Попадић, провела је истраживање, прикупила и обрадила податке и сачинила анализу о начинима провјеравања остварености исхода учења у одјељењима разредне наставе на Регији Добој.

Теоријски увод

Наставни план и програм за основно образовање и васпитање Републике Српске утврђује „наставне предмете, њихов распоред по разредима, годишњи и седмични број часова наставе, као и садржаје по којима ће се изводити настава у основном образовању“ („Службени гласник Републике Српске, број 74/14). Актуелним НПП-ом дефинисани су општи и посебни циљеви, као и исходи учења у оквиру сваког наставног предмета, предметног подручја и разреда.

Исходи учења представљају описе онога што ученици требају знати, разумјети и моћи урадити по завршетку учења. Циљеви учења и исходи учења представљају два концепта. Док први описује оно што наставник жели да научи ученике у процесу реализације наставних садржаја, други представља оно што је ученик на крају процеса учења, током наставног часа или одређеног наставног периода, научио. Циљ учења је намјера, а исход учења је мјерљив резултат остварења те намјере. Предмет истраживања „Начини провјеравања остварености исхода учења у разредној настави основних школа Регије Добој“ односио се управо на идентификовање и утврђивање начина који се користе приликом мјерења остварења резултата учења. Исходи образовања су дефинисана знања, вјештине, ставови и вриједности које ученици треба да развију током образовања. Они описују саме ученике: њихова знања, шта је оно што они могу или умију да ураде под одређеним околностима, како да се понашају у одређеним ситуацијама, чему треба да теже, какве ставове да испољавају према себи и другима. Исходи учења у актуелном НПП-у су углавном дефинисани кроз активности које је могуће посматрати, кроз активности које је

могуће мјерити или као активност предвиђену исходом учења коју ученик мора извести пред наставником. Термини који су најчешће кориштени при дефинисању исхода учења су: објаснити, процијенити, упоредити, рангирати, користити, употријебити, израчунати, примијенити, предвидјети, продискутовати, прикупити, креирати, планирати, анализирати, дизајнирати, изабрати. Наведени термини, на неки начин диктирају и начине провјеравања остварења исхода учења. Колико наставници поклањају суштински пажњу исходима учења, почев од дефинисања исхода које планирају остварити са ученицима у оквиру неког од наставних предмета, до планирања начина и техника провјеравања остварености истих, овим истраживањем је требало то утврдити.

Зависно од наставног предмета, те узраста ученика, исходи су дефинисани у складу са нивоима когнитивних способности, почев од: знања/репродукције - ученик је способан да **препозна** и **меморише** информације; разумијевање - ученик је способан да **објасни** идеје; примјена - ученик је способан да **користи** идеје; анализа - ученик је способан да **одреди** елементе и односе међу идејама; синтеза - ученик је способан да **комбинује** идеје и **креира** нешто ново; те евалуација - ученик је способан да **просуђује**, брани и оспорава.

Начини провјере остварености исхода учења тј. научног наставног садржаја могу бити многобројни, било да се ради о усменим или писменим тј. писаним начинима провјеравања. Наставници имају на располагању тј. могу користити: питања и одговоре ученика, усмено излагање ученика, извјештаје-усмене и писмене, презентације индивидуалног или групног рада, писмене радове, наставне листиће (за одређене исходе учења и за петминутну провјеру), практичне демонстрације, задатке објективног типа, тестове, есеје, те пројектне радове ученика. Оно што је битно осигурати, да изабрани начини провјере знања, вјештина и умијећа на одговарајући начин процјењују остварење исхода учења. Ученик мора знати, моћи или са разумијевањем извести пред наставником активност предвиђену исходом учења.

Поступци **провјеравања тј.** процјена нивоа знања и постигнућа у наставном предмету или подручју, као и у свим облицима рада у школи током школске године, најчешће сврставамо у три врсте: посматрање, испитивање и тестирање. **Посматрање је присутно** свакодневно, у различитим ситуацијама и током свих наставних часова. Зависно од тога, како су дефинисани исходи и које активности се од ученика очекују, зависи и степен присутности овог поступка. Тако нпр. Исход учења „умије да тражи ријеч, с пажњом слуша саговорника, учествује у разговору држећи се теме...“ може да се прати најбоље посматрањем. Уколико говоримо о врстама посматрања, онда можемо говорити о: пригодном, слободном и систематском посматрању, општем (прати појаве у цјелини) и усмјереном или селективном посматрању. **Испитивање**, као један од поступака провјеравања, може бити **усмено и писмено**. Усмено испитивање је веома распрострањен облик провјеравања, а може бити у виду: разговора, усменог излагања ученика на задате теме, ученичког објашњавања појава, процеса и појмова, јавне презентације самосталног или групног рада, дискусије, расправе, летећег усменог испитивања у форми кратких питања и одговора. За писмено испитивање углавном везујемо: диктате, краћа писмена одговарања, писмене тематске радове-задаће, контролне задатке, задатке објективног типа, неформалне и стандардизоване тестове. Тестирање је посебан облик објективног провјеравања исхода наставе, којим се утврђују знања, вјештине, ставови, способности и резултати наставног рада. Наставни тестови могу бити неформални-када их састављају сами наставници за ограничени број ученика и стандардизовани-када су састављени у специјалним установама, баждарени и намијењени великој популацији испитаника.

Вредновање и праћење су просто неодојиви од провјеравања, као и оцјењивање. Вредновање и праћење представљају систематско прикупљање података у процесу учења, континуирано уочавање и биљежење запажања о: развоју интереса, мотивације и способности, знањима и постигнућима у усвајању садржаја наставног предмета, односу према раду, постављеним задацима и васпитним вриједностима и постигнутом нивоу компетенција и исхода дефинисаних наставним планом и програмом. Оцјењивањем наставник придодaje бројчану или описне вриједности резултатима континуираног праћења и провјеравања знања и ученичког рада у току савладавања наставног програма. Провјеравање остварења исхода учења не мора увијек да прати оцјењивање. Начини провјере које наставник користи да би утврдио да ли су остварени исходи учења, су уједно и начини провјеравања исхода учења, а утврђивање степена тј. нивоа знања или постигнућа, већ може да резултира одређеном оцјеном.

Циљ и предмет истраживања

Циљ истраживања је био да идентификујемо начине провјеравања остварености исхода учења у разредној настави, а у оквиру појединих наставних предмета и предметних подручја. Истраживањем је требало утврдити који начини провјеравања исхода учења су најприсутнији у одјељењима разредне наставе на Регији Добој, те на који начин наставници разредне наставе мјере резултате учења. Претпоставка је да наставници разредне наставе, зависно од специфичности наставног предмета, користе различите облике и начине провјеравања остварености исхода учења. На основу резултата овог истраживања настојали смо добити одговор на питање: „ У којој мјери су писмене тј. писане провјере остварености исхода учења присутне и да ли су доминантне у односу на облике усмених начина провјеравања?“. У складу са дефинисаним циљем и предметом истраживања, дефинисали смо сљедеће задатке истраживања:

- Утврдити, на основу мишљења наставника разредне наставе, који облици и начини провјере остварености исхода учења су присутни у пракси.
- Сагледати постојеће начине провјере остварености исхода учења, те идентификовати начине планирања, програмирања и припремања наставника за то.
- Утврдити учесталост примјене појединих облика писмених провјера постигнућа у наставним предметима: српски језик, математика, природа и друштво, познавање природе и познавање друштва.

Вријеме провођења и узорак истраживања

Анкетирање наставника разредне наставе проведено је путем електронске комуникације. Допис директорима основних школа Регије Добој и Упитник за наставнике разредне наставе достављени су е-поштом 03.11.2014.године, а рок за доставу попуњених упитника био је 20.11.2014.године. Одређени подаци који су кориштени у истраживању прикупљени су и током стручно-педагошког надзора и увида у рад наставника, од фебруара до маја, те од октобра до децембра 2014.године.

Истраживањем је планирано да буду обухваћени наставници из 35 школа, а попуњене упитнике доставиле су 31 или 88,57 % школа са Регије Добој. Упитнике није доставила ОШ „Алекса Шантић“ Вукосавље, те три школе са општине Теслић: ОШ „Петар П. Његош“ Теслић, ОШ „Петар Кочић“ Угодновић и ОШ „Јеврем Станковић“ Чечава. Планом истраживања било је предвиђено учешће 179 или 31 % наставника разредне наставе са Регије Добој. Избор наставника за анкетање, усмјерен је и условљен планом истраживања којим је предвиђен оријентациони број наставника по школама. За школе до 10 одјељења разредне наставе (РН) по 3 наставника, за школе од 11 до 20 одјељења РН по 5 наставника, те за школе преко 20 одјељења РН по 7 наставника разредне наставе. Податке је доставило 156 или 87,15 % наставника разредне наставе од планираног узорка.

Табела бр. 1 - Преглед броја наставника по општинама Регије Добој

Р. Б.	Општина	Број школа	Планирани број наставника	Број наставника који су доставили упитник	
				Број	%
1.	Добој	10	54	56	103 %
2.	Теслић	8	40	29	72,5 %
3.	Дервента	4	22	19	86,36 %
4.	Шамац	4	14	16	114 %
5.	Модрича	2	14	7	50 %
6.	Петрово	2	8	7	87,50 %
7.	Брод	2	12	12	100 %
8.	Вукосавље	1	5	-	-
9.	Пелагићево	1	5	5	100 %
10.	Доњи Жабар	1	5	5	100 %
Укупно:		35	179	156	87,15 %

Методе

Током истраживања кориштена је метода анкетања, посматрања, отворени интервју, те метода анализе педагошке документације. Метода посматрања, отвореног интервјуа и анализе педагошке документације примјене су током стручно-педагошког надзора и увида у рад наставника у одјељењима разредне наставе основних школа Регије Добој. Метода анкетања је кориштена за наставнике разредне наставе Регије Добој. Статистичка обрада података била је у виду израчунавања фреквенције учесталости појединих испитиваних појава, те проценат заступљености одређених варијабла и параметара.

Инструменти

Приликом анкетања кориштен је „Упитник за наставнике разредне наставе о начинима провјеравања остварености исхода учења“ (ПОИУ РН-14). Упитник се састоји од дијела који се односи на опште податке о наставницима (стручна спрема, године стажа, разред у којем реализује наставне садржаје), те дио који се односи на предмет истраживања.

Структура анкетираних наставника

Овогодишњим истраживањем, од укупног броја анкетираних наставника, обухваћено је 7 или 4,48% магистара разредне наставе, 122 или 78,20% професора разредне наставе, 26 или 16,66% наставника разредне наставе са вишом и 1 или 0,64 % наставника разредне наставе са средњом стручном спремом.

Од укупног броја анкетираних наставника, 62,82% њих има до десет година радног искуства у просвјети, 23,71% од 11 до 20 година стажа, 8,33% од 21 до 30 година, те 5,12% наставника има од 31 до 40 година рада у настави. Подаци, о томе у којим разредима анкетирани наставници реализују наставне садржаје у школској 2014/15. години, указују да 23,07% наставника реализује наставу у првом разреду, а у другом и трећем разреду наставу реализује по 31,41 % анкетираних наставника. Наставу у четвртном разреду реализује 20,51% наставника, а у петом разреду 24,35% анкетираних наставника. Наставу у чистом одјељењу реализује 75,64% наставника, док 23,07 анкетираних наставника реализује наставу у одјељењима комбинованим од ученика два или три разреда.

Резултати истраживања и интерпретација добијених података

Приликом планирања и програмирања васпитно-образовног рада наставник треба да полази од исхода учења дефинисаних актуелним Наставним планом и програмом. У складу са исходима учења и избором садржаја уз помоћ којих је могуће остварити исте, наставник треба да изврши избор наставних метода, облика рада и наставних средстава. Оперативни планови, било да се ради о мјесечним или седмичним плановима, осим дефинисаних исхода учења, планираних програмских садржаја за реализацију, требају имати планиране методе и облике рада, али и начине провјеравања остварености исхода учења. На оперативном нивоу, за одређени временски период, понекад је довољно дефинисати да ће провјера исхода учења бити извршена усмено или писмено. Дневно планирање и припремање подразумијева већ конкретизацију начина провјере остварености исхода учења.

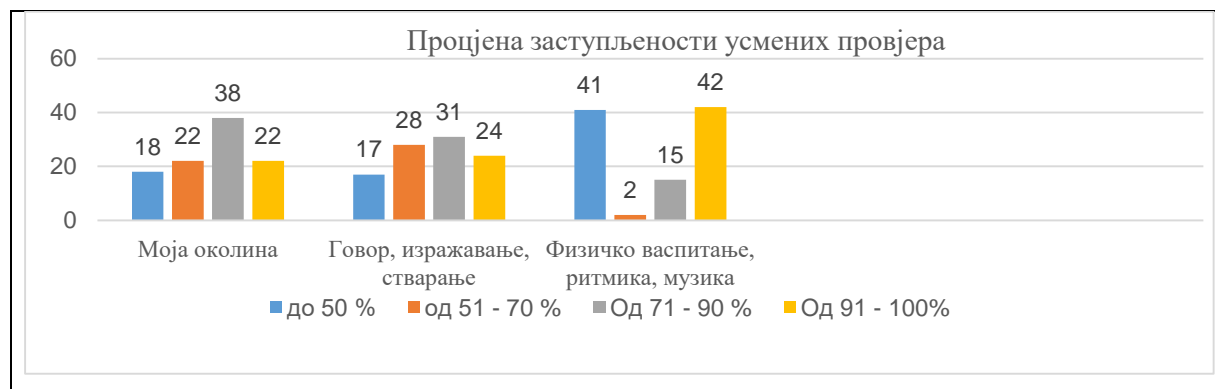
Наставнике разредне наставе питали смо да ли су начини провјеравања остварености исхода учења саставни дио њихових оперативних планова и програма, било да се ради о седмичним или мјесечним плановима. Потврдно су одговорила 123 или 78,84 % наставника, док је 15 или 9,61% анкетираних наставника навело да само понекад планирају начине провјере исхода учења, на овом нивоу. Подаци упућују, да 12 или 7,69% анкетираних наставника никада не планира начине провјеравања исхода учења, на мјесечном или седмичном нивоу. Ситуација је нешто другачија када је у питању дневно планирање и припремање за наставу. Преко 87 % наставника је потврдило да планирају начине провјере исхода учења у дневним припремама за наставу, преко 10 % анкетираних је навело да то чине понекад, док око 2,5 % наставника није

дало одговор на ово питање. Приликом стручно-педагошког надзора и непосредних увида у рад наставника разредне наставе евидентно је да наставници у дневним припремама наводе исходе учења за одређени наставни предмет или предметно подручје, али је много мање присутно планирање начина провјеравања исхода учења за одређени наставни час, на који се односи припрема. Евидентно је да наставници разредне наставе, који реализују наставне садржаје у првом разреду, дефинишу један или два исхода учења током дана, а у реализацији раде са ученицима на остварењу више исхода учења. Није риједак случај, да су наставници у припремама дефинисали исходе учења, који током реализације нису били доминантни за тај наставни час или им чак нису уопште посветили пажњу. Што се тиче усклађивања начина провјере, са захтјевима датим у исходима учења актуелног НПП-а, преко 97% анкетираних наставника наводи да то редовно чине, док 2,56 % наставника је навело да само понекад усклађују начине провјере са захтјевима исхода учења. Током увида у рад наставника, није било могуће утврдити да наставници, у толиком проценту, усклађују начине провјеравања остварености исхода учења са захтјевима који су дефинисани исходима. Нису ријетке ситуације, да наставници уопште не изврше провјеру исхода учења или је изврше на начин који није адекватан тј. не мјери оне исходе који су били дефинисани за одређени наставни час.

Усмени начини провјере остварености исхода учења

Наставници су процијенили за све наставне предмете и предметна подручја, колико су присутни усмени начини провјеравања остварености исхода учења. Од укупног броја наставника, који су одговорили на ово питање, те који реализују наставу у првом разреду, за предметно подручје Говор, изражавање, стварање, њих 31,48 % сматра да су усмени начини провјере заступљени од 70 до 90%, док 27,77% наставника процјењује да су усмени начини провјере присутни од 50 до 70%. За предметно подручје Моја околина, чак 38,88 % наставника процјењује да су усмена провјеравања присутна од 70 до 90%, а по 22 % наставника је процјенило да су ови начини провјере присутни од 50-70% или 90-100%. Усмени начини провјере присутни су до 50% у предметном подручју Физичко васпитање, ритмика, музика, потврдило је 40,74 % наставника, а 42,59 % наставника сматра да су ови начини провјере присутни од 90 до 100%.

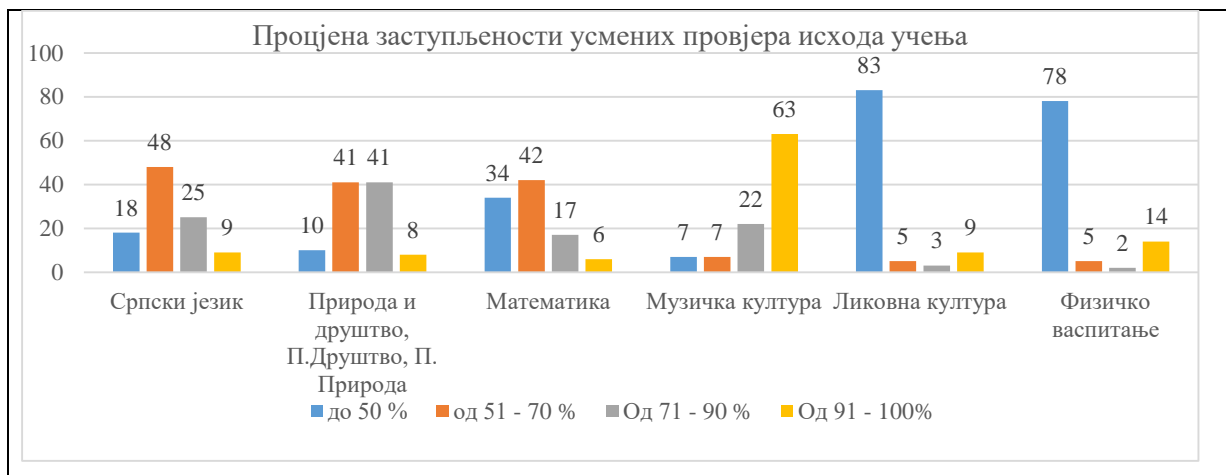
Графикон бр. 1 - Процент заступљености усмених провјера у предметним подручјима

У настави **српског језика**, преко 48% наставника, сматра да су усмени начини провјеравања исхода учења заступљени од 50 до 70%, а преко 24 % анкетираних процјењује да су ови начини провјере присутни од 70 до 90% у оквиру овог наставног предмета. Исти проценат заступљености усмених провјера, од 50-70%, у настави **природе и друштва, познавања друштва и познавања природе**, процјенило је 40% наставника, а 41% наставника сматра да је заступљеност усмених провјера већа, од 70-90%, у овим наставним предметима. У настави **математике** 34% анкетираних тврди да су усмене провјере заступљене до 50%, а 42% наставника сматра да су усмене провјере заступљене од 70-90%. Усмени начини провјеравања у

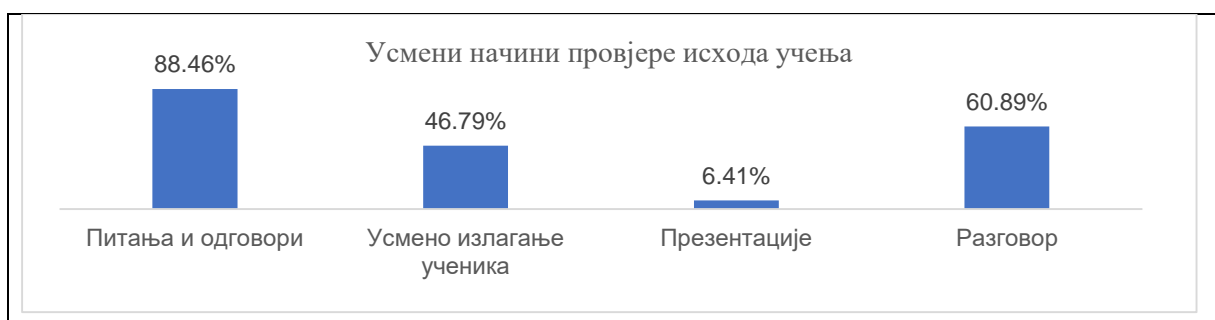
настави музичке културе су доминантни, од 90 до 100%, потврдило је 62,96 % наставника, што је разумљиво и када се има у виду да је НПП-ом предвиђено да нема писаних провјера нити у једном разреду из овог наставног предмета. Усмено провјеравање исхода учења заступљено је до 50% у настави ликовне културе, изјаснило се 82,88% наставника, а 78,35% наставника је то потврдило за наставу физичког васпитања. Реална је процјена наставника за ова два наставна предмета, јер провјера исхода учења, у виду практичних радова и демонстрације, наставници нису сврстали у усмене видове провјеравања, него као посебну категорију провјеравања.

Графикон бр. 2 - Процент заступљености усмених провјера у наставним предметима

На основу одговора наставника, можемо констатовати да анкетирани наставници, њих 88,46 %, најчешће примијењује питања и одговоре, као вид усмене провјере остварености исхода учења. Усмени начин испитивања и провјеравања остварености исхода учења, у виду разговора, најчешће примјењује 95 или 60,89 % анкетираних наставника. За 73 или 46,79 % наставника, усмено излагање ученика, представља такође један од најчешћих облика усменог провјеравања исхода учења. Јавне презентације ученичких радова, као чест облик провјере исхода учења, користи 6,41% анкетираних наставника. Дискусије и међусобно испитивање ученика, као чест облик испитивања и провјеравања исхода учења, користи по 1,92% анкетираних наставника. Из графикона бр.3, с обзиром на број наставника који је то потврдио, видимо да наставници најчешће користе форму питања и одговора, када желе провјерити да ли су исходи учења остварени.

Графикон бр. 3 - Преглед броја наставника који користе неке од усмених начина провјере

Писмени тј. писани начини провјере остварености исхода учења

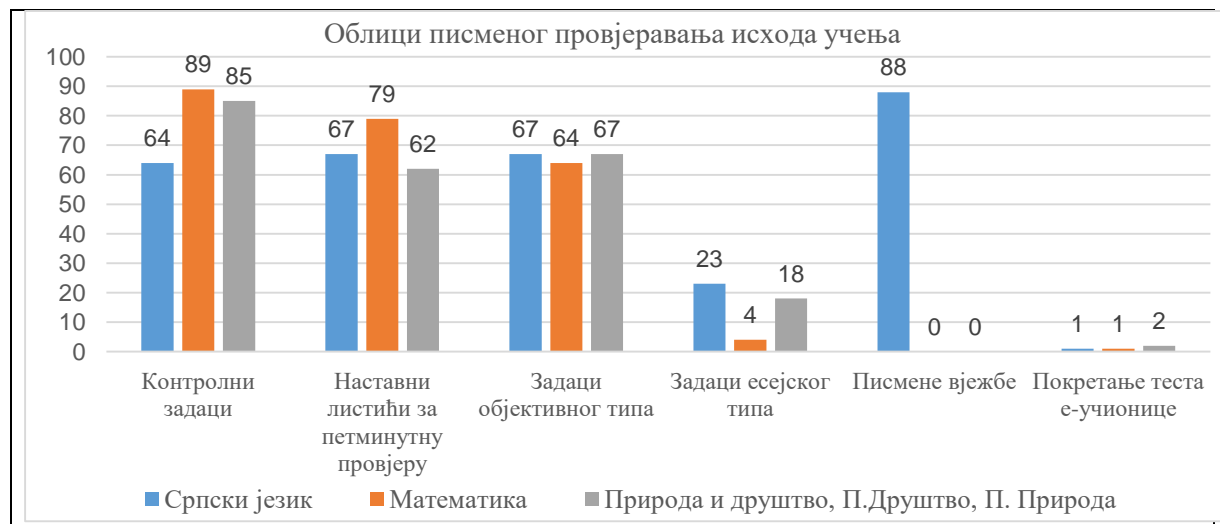
Од облика писменог провјеравања остварености исхода учења, у настави математике, према мишљењу 89,10% анкетираних наставника, најзаступљенији су контролни задаци.

Наставни листићи за петминутну провјеру, према мишљењу 79,48% наставника такође су често заступљени. Према мишљењу 64,10% наставника, у настави математике је присутна и примјена задатака објективног типа. Уколико је судити, према броју наставника који користе неке од облика писаних провјера знања тј. остварености исхода учења, у настави математике најдоминантнија је примјена: контролних задатака, наставних листића за петминутну провјеру и задатака објективног типа. Приликом увида у рад наставника, утврђено је да су планиране одређене писане провјере из математике. Увидом у саму форму писаних провјера, евидентно је да су оне више у форми контролних задатака, а много мање у форми задатака објективног типа, па чак и онда када наставници одређене задатке наслове као „Задаци објективног типа“. Стиче се утисак да код једног броја наставника још увијек не постоји јасна граница у разликовању ових појмова.

Писмене вјежбе у настави српског језика су препознате као један од облика писаних провјера, према мишљењу 87,82% анкетираних наставника, а по 7% наставника допуњава свој одговор правописним и граматичким вјежбама, те диктатом, као видом писаних провјера. По 67,30% наставника је навело да, у настави српског језика, користи наставне листиће за петминутну провјеру и задатке објективног типа, а 64 % наставника користи контролне радове. Према резултатима које смо добили око 23 % наставника потврђује да користи и задатке есејског типа у настави српског језика.

Покретање теста е-учионице, као вид писане провјере остварености исхода учења у настави математике и српског језика, наводи 1 или 0,64 % наставника. То је заиста занемарљив број, али значајно је као показатељ примјене е-учења 1:1 или е-учионице. Од укупног броја анкетираних наставника, њих 40,38% је прошло обуку за примјену рачунара у настави и „е-учења 1:1“ у оквиру Програма „Доситеј“. С обзиром на проценат, од 28,84 % анкетираних наставника који сматрају да имају довољно знања за примјену е-учионице тј. е-учења 1:1, било је за очекивати да већи број наставника потврди примјену провјере исхода учења уз помоћ покретања теста е-учионице.

Графикон бр. 4 - Заступљеност писмених провјера у наставним предметима

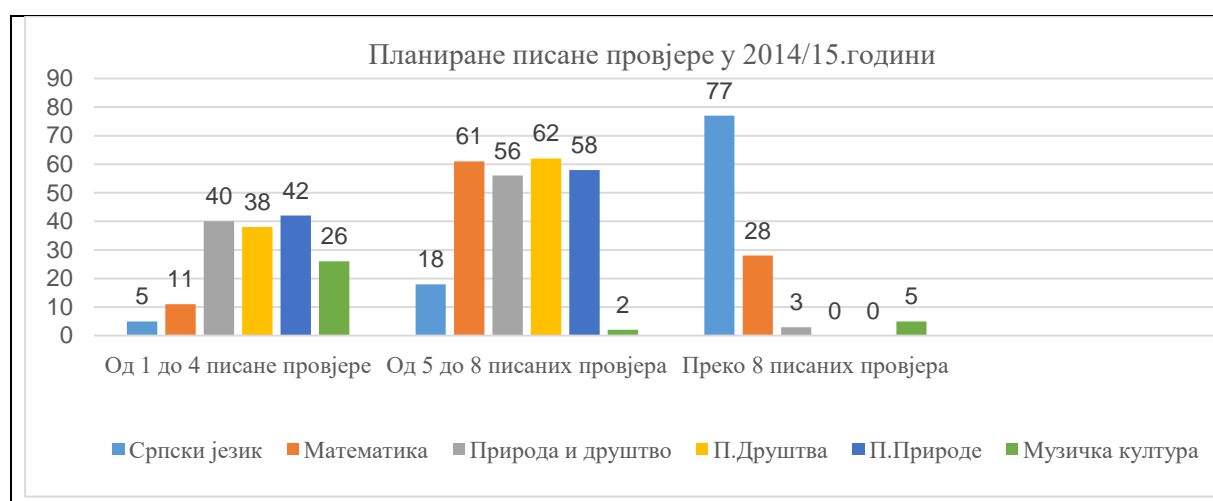

Контролне задатке у настави природе и друштва, познавања друштва и познавања природе, као облик писмених провјера остварености исхода учења, користи преко 85 % анкетираних наставника. Преко 67 % наставника користи задатке објективног типа, а преко 62% анкетираних је потврдило да користи наставне листиће за петминутну провјеру у настави горе наведених предмета. Задатке есејског типа, у настави ова три предмета, користи преко 17% анкетираних наставника. Мултимедијални квиз и покретање теста е-учионице, као вид писане провјере остварености исхода учења у настави природе и друштва, познавања друштва и познавања природе, наводи 1,24 % анкетираних наставника. Наведени податак свједочи о примјени е-учионице и у настави ових наставних предмета. Током непосредних увида и

присуства часовима редовне наставе, током којих је кориштена е-учионица, просто је обавезно примијењен петминутни тест за провјеру остварености исхода учења.

Резултати овог истраживања указују на нешто доминантнију примјену писаних провјера знања и постигнућа, тј. провјеру остварености исхода учења. Писане провјере, дуже од 15 минута, у складу са Правилником о оцјењивању ученика у основној школи се обавезно планирају, а распореди планираних провјера јавно оглашавају у школи и одјељењској књизи. Питали смо наставнике, колико писаних провјера, без обзира на врсту провјере, су планирали у школској 2014/15. години, за сваки наставни предмет. **У настави српског језика**, не изненађује податак, да је 76,51% анкетираних наставника планирало преко 8 писаних провјера у току године. То је сасвим реално, када се зна да је од 2. до 5. разреда, а у складу са актуелним НПП-ом за српски језик, планиран одређени број писмених вјежби, граматичких и правописних вјежби. Преко 32 % наставника планирало је од 13 до 15 писаних провјера, а од 10 до 12 писаних провјера годишње планирало је 27 % наставника.

Графикон бр. 5 - Број планираних писаних провјера у 2014/15. години

У настави природе и друштва, од 2. до 4. разреда, 55,96% наставника планира од 5 до 8 писаних провјера, а од 1 до 4 провјере годишње планира 40% анкетираних наставника. За **познавање друштва**, чак 62% наставника планира од 5 до 8 писаних провјера годишње, док 38% анкетираних планира до 4 писане провјере годишње. Подаци за **наставу познавања природе** се незнатно разликују, до 4 писане провјере планира 41 % анкетираних, а од 5 до 8 писаних провјера годишње планирало је 58 % наставника.

Највећи проценат анкетираних наставника, њих 61,24 %, **у настави математике** годишње планира и реализује од 5 до 8 писаних провјера, а преко 27 % наставника током године планира преко 8 писаних провјера остварења исхода учења у оквиру овог наставног предмета.

За очекивати је било да наставници не планирају писане провјере постигнућа тј. остварења исхода учења, у настави **музичке културе, ликовне културе и физичког васпитања**. Овакво мишљење има преко 98% анкетираних, када је у питању физичко васпитање и преко 93 % наставника када говоримо о ликовној култури. У настави музичке културе преко 67% анкетираних наставника не планира писане облике провјеравања остварења исхода учења, али зато изненађује податак да 22,58% анкетираних планира од 1 до 4 писане провјере годишње из овог наставног предмета. Податак је утолико збуњујући, када се зна да је у актуелном НПП-у, као и у ранијем, наглашено да се у настави музичке културе не треба користити нити један облик писане провјере знања и постигнућа, тј. писмене провјере остварења исхода учења.

Интересантни су одговори наставника, када су у питању начини провјеравања остварености исхода учења у **првом разреду**. Од укупног броја наставника, који су одговорили на питање: „Наведите облике провјеравања исхода учења, које користите у настави“, њих 30 % је навело да користи наставне листиће за предметно подручје Моја околина, а скоро исто толико-29,80% наставне листиће користи и у оквиру предметног подручја Говор, изражавање, стварање.

Примјена наставних листића, а најчешће се ради о готовим моделима, доминантна је у првом разреду. Наставни листићи се користе током упознавања и обраде нових наставних садржаја, као и у процесу провјеравања остварености исхода учења, што је утврђено током непосредних увида. Оно што је уочено током непосредних увида у рад наставника, да не мали број наставника у првом разреду користи наставне листиће који нису увијек усклађени са захтјевима дефинисаних исхода учења. Активност ученика првог разреда, на рјешавању задатака са наставних листића, према слободној процјени, обухвата преко 50% од свих активности у којима ученици учествују и проводе током наставног дана.

Усмено провјеравање, у виду питања и одговора, у оквиру Моје околине, користи 34,90% анкетираних, а у оквиру предметног подручја Говор, изражавање, стварање користи 31,73% наставника. Разговор је издвојен као посебан облик провјеравања исхода учења у првом разреду. Преко 25 % анкетираних наставника овај облик користи за провјеру исхода у оквиру Моје околине, а преко 17% наставника је то потврдили за провјеру исхода предметног подручја Говор, изражавање, стварање.

Провјера исхода учења у оквиру предметног подручја Физичко васпитање, ритмика, музика, према мишљењу 65 % анкетираних наставника је у виду практичних радова, игре, вјежбања, пјевања, извођења покрета и демонстрације одређених активности. Усмено провјеравање остварености исхода у оквиру предметног подручја Физичко васпитање, ритмика, музика, користи преко 24 % анкетираних наставника, што је сасвим оправдано и с обзиром на структуру садржаја овог предметног подручја.

Примјена наставних листића, како у првом разреду, тако и у одјељењима од 2. до 5. разреда је присутна у великој мјери. Оно што је евидентно, да је само 8,33% анкетираних наставника рекло да користе готове моделе наставних листића, док се током увида у рад наставника стиче утисак да је тај број далеко већи. Преко 59 % наставника тврди да углавном сами припремају наставне листиће за провјеру постигнућа, а преко 39 % анкетираних је рекло да наставне листиће припремају са члановима Стручног актива учитеља.

Приликом израде задатака објективног типа, помоћ и подршку има 53,85 % анкетираних наставника, док 46,15 % наставника тврди да нема помоћ при изради задатака објективног типа. Највећу подршку наставници имају од чланова Стручног актива, њих 32,69% тврди, 16 % наставника каже да има помоћ колега, док 4,48% наставника је навело да имају помоћ педагога при изради ЗОТ-а.

Закључци

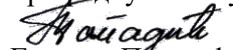
- Истраживањем о начинима провјере остварености исхода учења у одјељењима разредне наставе обухваћено је 156 или 87,15 % од планираног броја наставника разредне наставе (179), што је 27 % наставника разредне наставе на Регији Добој. У истраживању су учествовали наставници разредне наставе из 31 или 88,57% основних школа Регије Добој.
- Највећи проценат анкетираних наставника има високу стручну спрему тј. 78,20% су професори разредне наставе, 16 % су наставници разредне наставе са вишом и 1 наставник са средњом стручном спремом, као и 4,48% магистара разредне наставе.
- Према достављеним подацима, преко 62 % анкетираних наставника има до 10 година радног искуства у просвјети, а проценат од 5 % наставника су они који имају између 31 до 40 година стажа.
- Анкетирани наставници, њих преко 75 % реализују наставу у чистим одјељењима, а преко 23% наставника разредне наставе реализује наставне садржаје у одјељењима комбинованим од два или три разреда.
- **Планирање начина провјеравања** остварености исхода учења, приликом израде оперативних планова рада, **присутно је**, тврди преко 78 % анкетираних наставника, док још увијек имамо преко 7 % наставника који не планирају начине провјере исхода учења на овом нивоу.

- Готово да нема наставника који не планирају начине провјере исхода учења у дневним припремама, тврде наставници разредне наставе. Преко **87 % анкетираних** тврди да **редовно планирају провјеру исхода учења**, а 10 % наставника то чини повремено, на дневном нивоу. Подаци који су прикупљени током непосредних увида у рад наставника нису у складу са добијеним подацима овог истраживања, јер је мали број наставника у припремама имао истакнуте планиране начине провјере исхода учења.
- Од усмених начина провјере остварености исхода учења, **питања и одговори** ученика, за 88,46 % анкетираних наставника су најчешће у примјени, док **разговор** као посебан вид усмене провјере најчешће примјењује 60,89% наставника.
- Према мишљењу 62,96% анкетираних наставника, усмени начини провјеравања остварености исхода учења, процентуално од 90 - 100 % су најприсутнији у настави музичке културе.
- Усмено провјеравање исхода учења, тврди 41,30% наставника, у проценту од 70 - 90 %, заступљени су у настави природе и друштва, познавања друштва и познавања природе.
- Преко 48 % анкетираних наставника сматра да је усмена провјера исхода учења у настави српског језика, заступљена у проценту од 50 до 70 %, а то за наставу математике процјењује 42 % анкетираних наставника.
- Највећи број наставника, што је било за очекивати, тврди да су усмене провјере заступљене до 50% у настави ликовне културе - 82 % наставника и у настави физичког васпитања -78 % анкетираних наставника.
- Контролни задаци имају за циљ провјеравање стечених знања, вјештина и навика ученика и као вид писмене провјере исхода учења, најзаступљенији су скоро у свим наставним предметима. Највећи проценат наставника овај вид писмене провјере користи у настави математике, потом у настави природе и друштва, познавања друштва и познавања природе, па тек онда у настави српског језика.
- Исти проценат анкетираних наставника, њих 67 % , често користи задатке објективног типа у настави српског језика и природе и друштва, познавања друштва и познавања природе.
- Писмене вјежбе су најзаступљенији у настави српског језика, тврди 88 % анкетираних наставника. Задаци есејског типа такође су највише заступљени у настави српског језика, за разлику од других наставних предмета, што је потврдило 23 % анкетираних. Овакви резултати су били за очекивати, када се зна структура садржаја овог наставног предмета.
- Највећи проценат наставника, за школску 2014/15.годину, је планирао од 5 до 8 писмених провјера знања и постигнућа у оквиру: математике, природе и друштва, познавања друштва и познавања природе.
- Преко 8 писмених провјера током ове школске године, 77 % анкетираних наставника је планирало из српског језика.
- Наставни листићи, без обзира да ли се користе у фази обраде наставних садржаја или провјеравања резултата учења тј. исхода, у наставном процесу се примијењују у великој мјери. Постоји велики несклад, између резултата истраживања и утврђених чињеница приликом непосредних увида у рад наставника, по питању припреме кориштених наставних листића. Током увида утврђено је да наставници најчешће користе готове моделе наставних листића, са веома малим или никаквим корекцијама, док је само 8 % наставника потврдило да користи готове моделе наставних листића.
- Са резултатима истраживања, упознати наставнике разредне наставе на Регији Добој, те планирати и реализовати одговарајуће облике стручног усавршавања наставника на тему: „Начини провјеравања исхода учења“.

Литература:

1. Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ број 74/08, 71/09, 104/11 и 33/14),
2. Правилником о оцјењивању ученика у основној школи („Службени гласник РС“, бр. 44/12).
3. Чланак: Исходи учења, проф. Др. Горане Ђорић, Универзитет у Нишу, Очитано са интернета новембар 2014.године.. <http://projects.tempus.ac.rs/>
4. Институт за педагошка истраживања у Београду: Педагошки речник 1 А-Н, Завод за издавање уџбеника Социјалистичке Републике Србије, Београд, 1967.година

Инспектор-просвјетни савјетник
за разредну наставу:

Гордана Попадић